

ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرز نشین

(مطالعه موردی: بازارچه‌ی مرزی سیران‌بند بانه)

علی ولیقلی‌زاده^۱، اسماعیل حسین‌نژاد^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۰/۱۲

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۱/۱۷

چکیده

ایجاد بازارچه‌های مرزی یکی از راه‌های رونق تجارت در مناطق مرزی بوده که تأثیرات شگرفی بر زندگی ساکنین این نواحی دارد. این بازارچه‌ها به توسعه پایدار مناطق مرزی می‌انجامد و علاوه بر تأثیرات اقتصادی - اجتماعی، در تثبیت و تأمین امنیت مرزها نقشی اساسی ایفا می‌کند. در همین ارتباط، بازارچه‌ی مرزی سیران‌بند بانه یکی از بازارچه‌های مرزی غرب ایران محسوب می‌شود که به دلیل نزدیکی به مرز غربی و اقلیم کردستان، همواره در سالهای اخیر مورد توجه بوده و تأثیرات فراوانی در سطح ملی و منطقه‌ای داشته است. در این پژوهش به تأثیرات این بازارچه بر زندگی ساکنین شهرستان بانه پرداخته شده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بوده و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعه‌ی اسناد و مدارک کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی جمع‌آوری شده است. برای تجزیه و تحلیل وضع موجود از مدل SWOT استفاده شده است. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که، مهم‌ترین نقاط قوت بازارچه سیران‌بند بانه (S1)، بالا بودن گردشگری تجاری و مهم‌ترین نقاط ضعف آن (W1)، نبود برنامه واحد جهت سازماندهی مبادلات مرزی و مهم‌ترین فرصت آن (O1)، تقویت نقش بازارچه در سطح منطقه‌ای و ملی و مهم‌ترین نقاط تهدید آن (T8)، وجود نابرابری اقتصادی بین ساکنین شهرستان بانه با شهرهای اطراف می‌باشد. با این وجود، ایجاد بازارچه مرزی سیران‌بند بر گسترش و رشد فیزیکی شهر بانه، آبادانی و عمران این شهر، ایجاد درآمد، رشد اشتغال و کاهش بیکاری تأثیر شگرفی بر جا گذاشته است.

واژه‌های کلیدی

مناطق مرزی، بازارچه‌های مشترک مرزی، اشتغال و توسعه، رفاه ساکنین، SWOT

۱. استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه مراغه؛ نویسنده مسئول، E.Mail: a_gholizadeh@hotmail.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

مقدمه

چگونگی کارکرد و نقش مرزها عاملی کلیدی در توسعه مناطق و شهرهای مرزی به شمار می‌روند. مرزها هم می‌توانند مانعی در برابر توسعه و یکپارچگی نواحی مرزی باشد و هم به عنوان پلی ارتباطی زمینه تعاملات و پیوند دو طرف مرز را فراهم کنند. فهم این تأثیر بازدارندگی و یا نقش ارتباطی مرزها وابسته به این است که ما چگونه مرزها و کارکرد آنها را معنی کنیم (Chen, 2006: 25). به عقیده صاحب نظران، فعالیت‌های اقتصادی مناطق مرزی می‌تواند در ترقی و توسعه اقتصادی نواحی مرزی، بهبود استانداردهای زندگی مردم، کاهش فقر، توزیع مناسب درآمد، ایجاد رابطه دوستی و تسریع همکاری‌های بیشتر بین نواحی مرزی نقشی اساسی داشته باشد (Chandoevrit, 2004: 145). با وجود اینکه شهرهای مرزی از مناطق وابسته و برخوردار نمی‌باشند، اما به دلیل درآمد ناشی از داد و ستد یا ذخیره‌سازی کالا این شهرها دارای اهمیت فراوانی هستند (Hansen, 1975: 826). مرزهای ایران به دلایلی چون طولانی بودن و صعب العبور بودن در برخی نقاط، عملیات مرزبانی را با مشکل مواجه کرده است. همین امر باعث افزایش قاچاق کالا و ایجاد مشکل در مبارزه با آن شده است؛ بنابراین امروزه عدم کنترل و عملیات پنهان قاچاق کالا موجب شده است تا دولت‌ها در سالم سازی مناطق مرز نشین، به شیوه‌های نوینی از همکاری‌های منطقه‌ای روی آورند. این گونه همکاری‌ها در قالب بازارچه‌های مرزی مشترک، از شناخته‌ترین روش‌های توسعه اقتصادی مناطق مرز نشین به شمار می‌رود (فخر فاطمی، ۱۳۸۳: ۲). ایجاد بازارچه‌های مرزی اصولاً با اهدافی نظیر ایجاد اشتغال و تأمین معیشت ساکنان این مناطق، کنترل قاچاق کالا و افزایش امنیت مرزها شکل می‌گیرند، اما نمی‌توان ادعا کرد که این اهداف تاکنون به صورت واقعی تحقق یافته و اداره این بازارچه‌ها منجر به رونق اقتصادی مناطق شهری و روستایی محدوده‌های مرزی شده است (حاجی‌زاده، ۱۳۸۹: ۱). همکاری‌های بین مرزی و گسترش ارتباطات در دو سوی مرز در قالب ایجاد بازارچه‌های مرزی موجب می‌شود مناطق تجاری دو طرف مرز در یک بازار ادغام

- شوند. گسترش بازارها منجر به رشد مراکز اقتصادی جدید در شهرهای مناطق مرزی می گردد؛ که البته از دیدگاه جغرافیای اقتصادی جدید اگر مناطق مرزی جذابیت کامل را از طریق یکپارچگی و همکاری‌های بین مرزی به دست آورند، قدرت سایر بخش‌های تولیدی ممکن است کاهش یافته و مراکز توده سازی جدیدی در کنار مرزها جهت بهره برداری از آثار بخش ذخیره و تقاضای بین مرزی شکل گیرد. همچنین ممکن است مراکز قدیمی صنعتی فعالیت‌های اقتصادی خود را در اثر دسترسی پرهزینه به بازارهای خارجی از دست بدهند (Niebuhe & Stiller, 2002: 8-9).

این پژوهش در تلاش است به ارزیابی نقش بازارچه مشترک مرزی بانه بر توسعه و رفاه مناطق مرزین پراکنده و بازتاب فضایی اثرات آنرا مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. بنابراین هدف این مطالعه سنجش و شناسایی آثار فعالیت بازارچه‌ی مرزی سیران بند بانه بر توسعه و رفاه این مناطق بوده است. سؤال اصلی این پژوهش این است: بازارچه‌ی مرزی سیران بند بانه تا چه میزان در توسعه و رفاه مناطق مرزین نقش اساسی ایفا کرده است؟ در راستای سؤال اصلی تحقیق این فرضیه ارائه می‌گردد که:

- به نظر می‌رسد ایجاد بازارچه‌ی مرزی سیران بند بانه در توسعه و رفاه مناطق مرزین نقش اساسی ایفا کرده است.

مبانی نظری

۱- امنیت و توسعه‌ی مناطق مرزی

ایجاد امنیت مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین فاکتور جهت نیل به توسعه‌ی مناطق مرزی می‌باشد. در چنین حالتی امنیت زمینه ساز استقرار فعالیت‌ها و سکونتگاه‌ها با توجه به مزیت مکانی آنها است. مکان‌گزینی صنایع، تأسیسات و طرح‌های توسعه به فضاها و مکان‌های امن نیاز دارد (حافظ نیا، ۱۳۸۱: ۵۶). مناطق مرزی از نقاط حساس و استراتژیک کشور به شمار می‌روند؛ به ویژه در مناطق کوهستانی و بیابانی ایران به دلیل فقدان رفاه و نبود انگیزه‌های لازم برای زندگی، زمینه ساز مشکلات سیاسی، اقتصادی و امنیتی برای دولت‌های وقت بوده

است. کمبودهای بالقوه در تولید، فقدان اشتغال، نازل بودن درآمد و عدم دسترسی به نیازهای اولیه، عمده‌ترین مشخصه‌ی اقتصادی - اجتماعی مناطق مرزی است که زمینه را برای معضلات و نابسامانی‌هایی چون مهاجرت، قاچاق کالا، شورش و ناامنی در این مناطق فراهم آورده است (سعیدی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۵). از جمله این مسائل نبود امنیت و اشتغال در شهرهای مرزی و تهدید حیات شهری و توسعه‌ی پایدار آن است. نبود امنیت و اشتغال در مناطق مرزی، توسعه شهری را با چالش مواجه کرده است. در سال‌های اخیر مسائل و حساسیت‌های مناطق مرزی منجر به توجه روزافزونی به مرزها و مناطق مرزی شده است و کشورها را به این فکر واداشته که مناطق مرزی به‌خصوص نقاط مرزی ساحلی را در برنامه‌های توسعه مورد توجه قرار دهند. از جمله این برنامه‌ها ایجاد بازارچه‌های مرزی، مناطق آزاد تجاری و مناطق ویژه اقتصادی در مناطق ساحلی است که در این نوشتار سعی شده که بر اهمیت و نقش بازارچه‌های مرزی کشور پرداخته شود. از سری دیگر مشاهدات و مطالعات انجام گرفته نشان می‌دهد که در اکثر مناطق مرزی کشور افراد ساکن فاقد امکانات رفاهی و توسعه مناسب بوده‌اند و این باعث افزایش مهاجرت مردم این مناطق و همچنین رواج قاچاق در بین آنها شده است. بنابراین باید با عوامل اصلی ناامنی بطور بنیادی مقابله و ریشه‌های آن را از درون نابود کرد و از این طریق قدرت دفاع و پایداری امنیت مناطق مرزی را فزونی بخشیده و تأثیرات فضایی مربوطه را مورد توجه قرار داد. مسئولین جمهوری اسلامی ایران نیز، برای مهار این پدیده ها سعی در ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی - اجتماعی این مناطق دارند؛ و به همین منظور نیز ایده‌ی بازارچه‌های مرزی مطرح شده است.

این بازارچه‌ها باعث تحول در اشتغال، تثبیت جمعیت مرزنشین، کاهش قاچاق و افزایش سطح درآمد شده و به دنبال آن شاهد افزایش رفاه و شکوفایی و توسعه صنایع دستی و محلی خواهیم بود. همچنین شاهد دسترسی به اهداف امنیتی از جمله ایجاد امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی مرزهای زمینی، امنیت اجتماعی و توسعه پایدار که از جمله اهداف این

بازارچه‌ها بوده است، خواهیم بود (وزارت امور اقتصاد و دارایی، ۱۳۷۱: ۹-۸). در تحقیق حاضر سعی شده است در رابطه با نقش بازارچه‌های مرزی در معیشت مرزینشینان و ضمن اشاره به مؤلفه‌های توسعه، اشتغال، امنیت و کاهش قاچاق، مطالعه صورت گیرد. لذا مسئله این است که بازارچه‌های مرزی در توسعه و رفاه مرزینشینان (امنیت، اشتغال و توسعه) چه نقشی را ایفا می‌نماید.

۲- بازارچه‌های مرزی و توسعه مناطق مرزی

بازارچه‌ی مرزی را می‌توان به این صورت تعریف نمود: «محوطه‌ای محصور، واقع در نقطه‌ی صفر مرزی و جوار گمرکات و مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا، که اهالی دو طرف می‌توانند کالا و محصولات مورد نیاز خود را با رعایت مقررات صادرات و واردات، در این بازارچه‌ها عرضه نمایند (قانون مقررات صادرات و واردات، ۱۳۷۹). در سال‌های اخیر توجه ویژه به مسائل مرزها باعث توجه علمی، اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی به مرزها شده است. در اکثر کشورهای در حال توسعه، سطح قابل توجهی از نیاز مرزینشینان از طریق مبادلات مرزی تأمین می‌شود. اینگونه مبادلات با وجود غیررسمی و محلی بودن آن، دارای نقش پراهمیتی در مبادلات میان کشورهای همسایه بوده و باعث بهبود زندگی ساکنان نقاط مرزی می‌شود. به این دلیل قانونمند کردن چنین مبادلات و جریان‌هایی در نوع خود به توسعه همکاری‌های متقابل اقتصادی، گسترش بازارهای مرزی محلی، ایجاد صلح و ثبات در مناطق مرزینشین منجر شده و در نهایت به بهبود امنیت در این مناطق و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات مورد نیاز منطقه منجر می‌شود (رکن‌الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۸: ۸۳). در این ارتباط ایجاد بازارچه‌های مرزی را می‌توان در راستای گسترش همکاری‌های منطقه‌ای تلقی کرده و به عنوان بخشی از یک راه حل اقتصادی برای کاهش بحران‌های منطقه‌ای، ایجادکننده‌ی ثبات در مناطق مرزی و گسترش فعالیت‌های تولیدی و تجاری در نظر گرفت. به این طریق می‌توان رفاه حاصل از تجارت را در این نواحی که از محرومیتی مضاعف نسبت به سایر نقاط کشور برخوردارند، فراهم کرد (دفتر

مطالعات اقتصادی، ۱۳۸۱: ۱۱). به اعتقاد بسیاری از صاحب نظران فرآیند یکپارچگی و همکاری‌های بین مرزی، نظم اقتصادی و توسعه فضایی مناطق مرزی را تغییر می‌دهد. شهرهای نواحی مرزی که اغلب در مناطق پیرامونی قرار دارند و به لحاظ اقتصادی شرایط نامساعدی دارند، در اثر همکاری‌های بین مرز، این شهرها نقطه ارتباط کشورها با یکدیگر از نظر زیرساخت‌های حمل و نقل و سرمایه‌گذاری‌های ارتباطی عمل می‌کنند. همکاری بین مرزی موجب رونق، جمعیت‌پذیری و جذب سرمایه‌گذاری‌ها در این شهرها می‌گردد و اهمیت استراتژیکی این شهرها و تبدیل آنها به مراکز اقتصادی را آشکار می‌سازد (موسوی، ۱۳۹۲: ۵۸). در این راستا بازارچه موجب خروج شهرهای مرزی از انزوای جغرافیایی، گسترش زیرساخت‌ها، توسعه‌ی روستایی و تثبیت جمعیت در شهرهای مرزی خواهند شد (محمدی و فخرفاطمی، ۱۳۸۴: ۷۶-۵۵). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که، ایجاد بازارچه - های مرزی موجب تبادلات فضایی مناطق مرزی بین کشورها و ارتقاء جایگاه این مناطق در سطح ملی می‌شود.

۳- سابقه مبادلات مرزی

طبیعت منزوی و غیر حاصلخیز مناطق مرزی ایران به خصوص در مناطق بیابانی، کوهستانی و ساحلی که همواره دلیلی برای توسعه ی فقر و بی ثباتی جمعیت در این مناطق بوده، دولت‌های وقت را بر آن می‌داشته است که تسهیلاتی برای این مناطق ایجاد نمایند. در سال‌های ۱۳۳۱، ۱۳۴۴ و ۱۳۴۸ اگرچه مبادلات مرزی در قالب یک لایحه ی قانونی در قانون مبادلات مرزی ایران مستتر شده، اما استفاده مرزنشینان از مفاد این قانون به دلیل محدودیت‌های مالی، عدم آگاهی به اصول بازرگانی خارجی تا سال های بعد از انقلاب اسلامی به تعویق افتاد و در پی محدودیت‌های اقتصادی ناشی از جنگ تحمیلی و محاصره اقتصادی کشور تأثیرات زیانباری بر مبادلات مرزی گذاشته شد. از سال ۱۳۷۳ مبادلات مرزی در قالب بازارچه‌های مرزی و تعاونی‌های مرزنشینی رونق یافت و صدور کالاهای غیر نفتی و مزیت دار و ورود کالاهای مورد نیاز مرزنشینان در دستور کار این واحدها قرار

گرفت. هدف از ایجاد مبادلات مرزی (بازارچه‌ها و تعاونی‌های مرزنیسان) ارتقاء بخشیدن به سطح زندگی اقتصادی - اجتماعی مرزنیسان، ایجاد اشتغال سالم، تأمین درآمدهای مشروع و قانونی برای مرزنیسان و کاهش قاچاق بوده است (محمودی و حسن‌زاده، ۱۳۸۳: ۱۴۳). در سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و در زمان جنگ، محاصره اقتصادی و محدودیت‌های وارداتی، ساکنین مناطق مرزی را وادار به استفاده از مزایای مبادلات مرزی کرد. از سال ۱۳۶۱ مرزنیسان تعاونی‌های مرزنیسانی را ایجاد کردند و تعاونی‌ها به نیابت از طرف اعضاء به واردات و صادرات کالاهای مجاز اقدام نمودند (علی‌محمودی، ۱۳۷۹: ۱۸). بازارچه‌های مرزی نیز در اواسط دهه ی ۶۰ خورشیدی ذهن بسیاری از سیاستمداران و مسئولان محلی را به خود مشغول نمود. اولین بازارچه مرزی در سال ۱۳۶۷ در محل بازار «ساری سو» در مرز بازرگان (هم مرز با کشور ترکیه) تأسیس شد (وزارت امور اقتصادی دارایی، ۱۳۷۹: ۵-۴). البته این بازارچه به دلایل مختلف و به ویژه مشکلات قانونی در سال ۱۳۶۸ تعطیل شد. در بین سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۷۳، دور تازه‌ای در ایجاد بازارچه‌های مرزی شروع شد. در پی مذاکرات استاندار آذربایجان غربی با استاندار وان ترکیه بازارچه‌های مرزی «رازی» و «سرو» آغاز به کار کردند و بدن بال آن اقداماتی جهت احداث بازارچه‌های مرزی در چندین استان کشور انجام گرفت (وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۷۹: ۸). روند قانونی نمودن بازارچه‌های مرزی در تاریخ ۱۳۷۱/۵/۲۰ توسط هیات وزیران آغاز شد. در حال حاضر در مرزهای کشور بیش از ۴۳ بازارچه مرزی وجود دارد که سهم استان کردستان از این تعداد ۳ بازارچه می‌باشد (وزارت بازرگانی، ۱۳۸۰).

جدول ۱: مشخصات کلی بازارچه‌های مرزی مشترک استان کردستان

ردیف	نام بازارچه	نوع	کشور همجوار	وضعیت فعالیت
۱	باشماق - مریوان	ویژه	عراق	در حال فعالیت
۲	سیران‌بند - بانه	ویژه	عراق	در حال فعالیت
۳	سیف - سقز	ویژه	عراق	در حال فعالیت

منبع: دفتر مطالعات اقتصادی وزارت بازرگانی، ۱۳۸۹

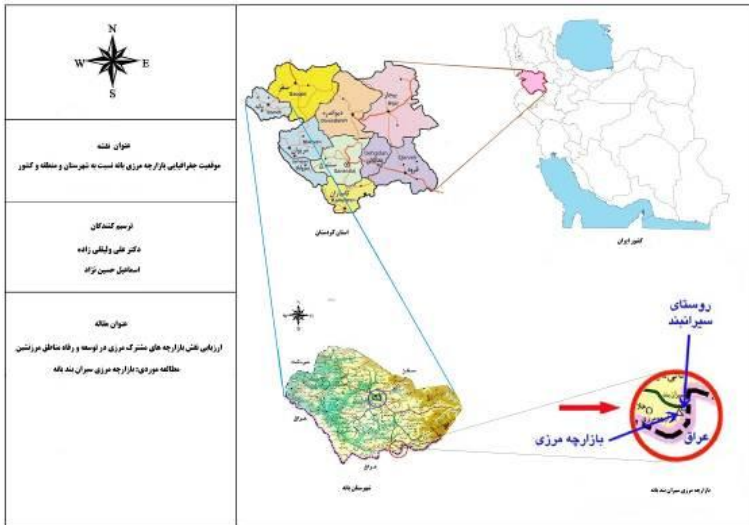
روش تحقیق

با توجه به اینکه هدف بررسی نقش بازارچه های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرزنشین می باشد، در پژوهش حاضر از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی استفاده شده است؛ که روش گردآوری اطلاعات در آن مبتنی بر مطالعات کتابخانه ای - میدانی و داده های فضایی محدوده مورد مطالعه می باشد و برای ترسیم نقشه ها نیز از نرم افزار GIS استفاده شده است. برای صحت داده های موجود، از منطقه بازدید میدانی به عمل آمده است و در پایان با استفاده از مدل SWOT نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدیدهای ایجاد بازارچه بر زندگی ساکنین مناطق مرزی محدوده مورد مطالعه مورد تحلیل قرار گرفته است.

محدوده‌ی مورد مطالعه

شهر بانه مرکز سیاسی - اداری شهرستان بانه با مساحتی حدود ۱۴۵۲/۳۹ کیلومتر مربع می - باشد (مهندسین مشاور پژوهش و عمران، ۱۳۷۵)؛ که از نظر ویژگی های توپوگرافی و پوشش گیاهی از مناطق کوهستانی و جنگلی استان کردستان محسوب می شود (مهندسین مشاور نقش پیراوش، ۱۳۸۵: ۶). این شهر در فاصله ی ۲۷۰ کیلومتری شمال غربی سنندج و در منطقه ای پایکوهی - دشتی قرار دارد. این شهر به وسیله ی کوه های آربابا با ارتفاع ۲۲۲۰ متر در ۳ کیلومتری جنوب، بابوس با ارتفاع ۲۳۸۱ متر در ۳ کیلومتری شرق و قلارش با ارتفاع ۲۳۵۰ متر در ۷ کیلومتری شمال شهر احاطه شده است (سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ۱۳۷۳: ۱۵). شهر بانه در سطح منطقه ای - ملی از شهرهای خدماتی می باشد.

شکل ۱: محدوده‌ی مورد مطالعه (تهیه و ترسیم توسط نگارندگان، ۱۳۹۲)

رشد جمعیتی شهرستان بانه در ۲۰ سال اخیر افزایش چشمگیری را نشان می‌دهد؛ چنانچه از ۳۳۰۰۰ نفر در سال ۱۳۶۵ به ۱۱۸۶۶۷ نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است که از این تعداد ۷۴۹۶۰ نفر ساکن مناطق شهری و ۴۳۷۰۷ نفر ساکن مناطق روستایی بوده‌اند. بر اساس آمار سال ۱۳۹۰، جمعیت بانه در نقاط شهری ۹۰۳۰۴ نفر و در مناطق روستایی ۴۲۲۶۱ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۶۵، ۱۳۸۵، و ۱۳۹۰). کارکرد تجاری این شهر به دلیل موقعیت خاص آن، باعث تغییر در جمعیت، اشتغال، وضعیت زندگی و پیدایش شرایط اقتصادی-اجتماعی خاصی شده است.

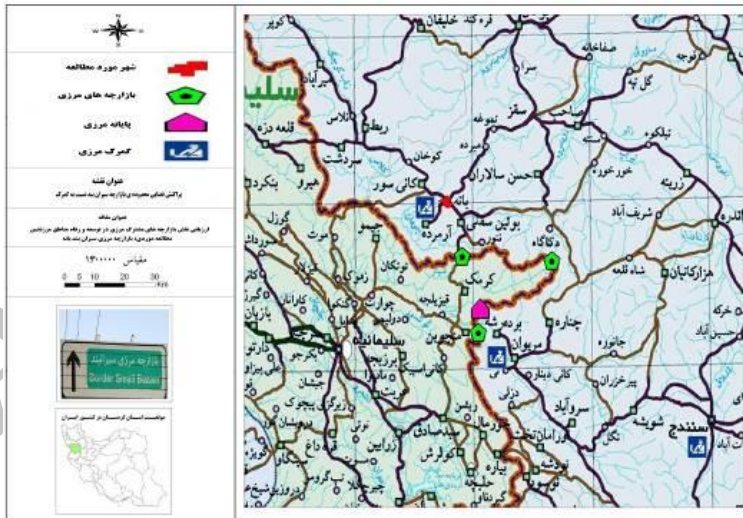
جدول ۲: جمعیت شهر بانه در سرشماری‌های رسمی کشور

سال سرشماری	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت	۸۶۱۷	۱۵۵۵۲	۱۶۹۳۳	۵۵۴۳۳	۷۴۹۶۰	۹۰۳۰۴

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۰.

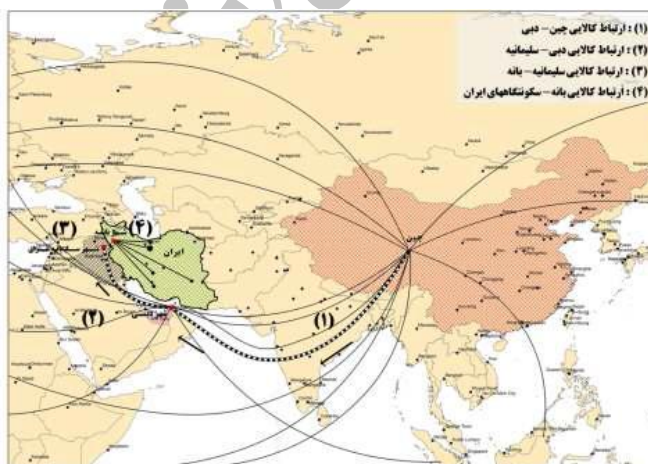
تحولات کارکردی بازارچه

مبادلات تجاری و مرزی شهرستان بانه تا پایان دهه‌ی ۱۳۶۰ در مقیاس محدود و بیشتر شبیه آن چه امروزه تجارت چمدانی خوانده می‌شود، انجام می‌شد؛ اما در سال‌های آغازین دهه- ۷۰ و به‌ویژه با ایجاد بازارچه مرزی سیران بند در سال ۱۳۷۳ در ۲۱ کیلومتری بانه، مبادلات تجاری در این شهرستان افزایش چشمگیری یافت؛ به گونه‌ای که این بازارچه حتی موفق به کسب جایزه برتر صادرات شد. پس از چند سال فعالیت از رونق بازارچه سیران بند کاسته شد و در مقابل آن از بیش از یک دهه قبل، فعالیت های غیررسمی تجاری در بانه گسترش پیدا کرد. ایجاد بازارچه مرزی بر گسترش و رشد فیزیکی، آبادانی و عمران، افزایش درآمد، ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری شهر بانه تأثیر شگرفی بر جا گذاشته است. به گونه‌ای که نرخ بیکاری در جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان بانه در سرشماری سال ۱۳۹۰ حدود ۳/۵ درصد بوده است که پایین تر از اغلب شهرستان های کشور است.

شکل ۲: موقعیت نسبی بازارچه مرزی سیران بند نسبت به بازارچه‌ها، پایانه و گمرک‌های استان (تهیه و ترسیم از نگارندگان، ۱۳۹۲)

بخش بزرگی از کالاهای تجاری در فروشگاه‌های شهر بانه و در فضایی متمرکز به شعاع ۵۰۰ متر از مرکز شهر در مجتمع‌های تجاری و پاساژها عرضه می‌شوند. بیش از ۵۷ مجتمع تجاری و پاساژ در بانه وجود دارد که در مجموع بیش از شش هزار باب مغازه در این مجتمع‌ها فعالیت می‌کنند. با وجود فراوانی مغازه‌ها و واحدهای تجاری، رونق و تقاضای زیاد کالا در بازار بانه منجر به توسعه‌ی فضایی این بازار و افزایش اجاره بهای واحدهای تجاری آن شده است. در سال ۱۳۹۱ میانگین اجاره ماهانه هر باب مغازه حدود ۸۰۰ هزار تومان و میانگین قیمت فروش هر مغازه هم حدود ۱۵۰ میلیون تومان بود. آمار کسبه دارای پروانه هم به خوبی مؤید رونق اقتصاد غیررسمی در بانه است. در مجموع بیش از ۲۷ هزار کسبه، بازاری (عضو اتحادیه‌ی اصناف) و مغازه دار در بیش از ۲۰ هزار مغازه این شهر مشغول فعالیت هستند. مجموع شرایط و کارکردهای بازار بانه موجب شده است که مسافران، خریداران و گردشگران زیادی از اقصی نقاط کشور به قصد خرید به بانه سفر کنند. بنا به گفته‌ی مدیر کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کردستان در تابستان سال ۱۳۹۲ روزانه ۵ هزار نفر از بانه بازدید کرده‌اند.

شکل ۳: جریان مبادله‌ی کالا از کشور چین تا شهر بانه

منبع: خیرالدین و رازپور، ۱۳۹۲

تا قبل از دهه ی ۷۰ خورشیدی، شهر بانه فاقد هر گونه محل سرپوشیده به عنوان بازار یا پاساژ بوده و تنها مرکز عمده-ی تجاری شهر در اطراف راسته ی خیابان اصلی (با جهت شرقی-غربی) و در مرکز شهر به صورت مغازه های دو طرف خیابان مشاهده می شد که قسمت اعظم نیاز ساکنان شهر را تأمین می کردند؛ اما از دهه ی ۷۰ به بعد، مراکز تجاری سطح شهر به صورت پاساژهای دو و سه طبقه ساخته شده اند. مطالعات آماری نشان می دهد که، در سال ۱۳۹۱ دارای ۵۷ مجتمع تجاری با بیش از ۶ هزار واحد کسب بوده است. در سال ۱۳۸۶ تعداد مجتمع های تجاری مستقر در مرکز تجاری شهر ۲۳ مجتمع، در سال ۱۳۸۵ برابر ۱۴ مجتمع و در سال ۱۳۷۵ تنها یک مجتمع بوده که آن هم رونق چندانی نداشته است. تقریباً تمامی این مراکز کسب عرضه کننده ی انواع کالاهایی هستند که بدون رعایت مقررات و پرداخت عوارض وارد شده و اغلب آن ها تأمین کننده کالا به صورت عمده برای تجار شهرهای دور و نزدیک کشور بوده و مشتریانی در بازارهای شهرهای مختلف دارند. با این حال بخش بزرگی از کالاها نیز به صورت مستقیم و خرده فروشی به مسافرانی عرضه می شود که از جای جای کشور به قصد خرید به این شهر عزیمت نموده اند. به گفته ی فرماندار بانه در تعطیلات نوروزی سال ۱۳۹۱، بیش از ۶۱۱۶۵۶ مسافر و در مدت مشابه سال پیش از آن حدود ۷۰۰۰۰۰ مسافر وارد شهر بانه شده اند. مطالعات میدانی نشان داده که مهم ترین انگیزه ی مسافران از سفر به بانه، خرید بوده است. همچنین مهم ترین بازارهای گردشگر فرست به شهر بانه، شهرهای استان های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کرمانشاه، همدان، زنجان، تهران و قزوین بوده اند.

جدول ۳: تعداد مسافران وارد شده به شهر بانه در ۲۰ روز آغازین چند سال مختلف

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۹۱
تعداد مسافر	۲۵۰۰۰	۲۶۴۰۰۰	۵۶۸۰۰۰	۶۱۲۰۰۰

یکی از آثار شکل گیری و گسترش اقتصاد قاچاق در بانه، ساخت و سازهای وسیع و ظهور قارچ گونه مجتمع ها و مراکز تجاری بزرگ طبقاتی در بخش مرکز تجارت شهر

است. به طوری که از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ بیش از ۵۰ مجتمع تجاری در این شهر بنا گردیده و وارد عرصه‌ی توزیع کالاهای تجاری شده‌اند. از سویی ورود انبوه مسافران نیز ساخت و بنای مراکز اقامتی و پذیرایی را سبب شده است. تا پیش از سال ۱۳۸۰، شهر بانه تنها دارای ۵ مسافرخانه با ظرفیت ۱۸۶ تخت بود؛ اما پس از آن چهار هتل و مسافرخانه با ظرفیت حدود ۴۰۰ نفر در این شهر بنا گردیده است. در اوقاتی که چند روز تعطیلی پیاپی وجود دارد و به خصوص در هنگام تعطیلات نوروزی، علاوه بر عده زیادی که با برپایی کمپ و چادر در شهر اقامت می‌کنند و منازلی که به طور غیررسمی به مسافران واگذار می‌گردند، بیش از ۱۰۰ باب منزل نیز رسماً به اقامت مسافران اختصاص یافته و ۲۶۷ کلاس درس و چهار سالن ورزشی نیز به اسکان اختصاص می‌یابد و این خود حکایت از حجم زیاد مسافرانی دارد که به قصد خرید به بانه سفر می‌کنند.

جدول ۴: مراکز اقامتی شهر بانه

نام مرکز اقامتی	سال تأسیس	زیربنا (مترمربع)	ظرفیت (تعداد اتاق)
مسافرخانه مروتی	۱۳۴۴	۱۵۵	۲۰
مسافرخانه محمدپور	۱۳۴۶	۳۲۰	۱۶
مسافرخانه جباری	۱۳۴۹	۳۵۰	۱۸
مسافرخانه سعدی	-	۳۵۰	۳۰
هتل فرهنگیان	۱۳۷۸	-	۱۰۲
هتل سامان	۱۳۸۰	۱۴۶۸	۴۸
هتل ستاره طلایی	۱۳۸۱	۶۰۰	۵۰
هتل لاله	۱۳۹۰	۱۴۵۰	۲۷۰
هتل شار	۱۳۹۰	۲۲۰۰	۱۲۰

منبع: اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری شهرستان بانه

بررسی‌ها به خوبی گویای رشد فیزیکی بیش از حد معمول شهر بانه با رونق ساخت و سازهای مسکونی و تجاری و به دنبال آن اقدامات عمرانی و شهرسازی برخاسته از نیازهای شهروندان و مسافران و ایجاد فضاهای مختلف مورد نیاز است که بازتاب رونق

قاچاق و درآمدهای حاصل می‌باشد. چنان که بیش از ۵۰ درصد رشد فیزیکی شهر تنها به سال های ۷۵ تا ۸۵ مربوط می‌شود. ماندگاری جمعیت و رشد آن در شهر بانه را بیش از هر چیز باید ملأثر از رونق تجارت دانست.

در سرشماری سال ۱۳۹۰ بیش از ۲۲ درصد از شاغلین شهرستان بانه به کار خرید و فروش اشتغال داشته‌اند. رقم مشابه برای شهرستان سنندج حدود ۱۳ درصد و برای کل کشور ۱۲/۳ درصد است. مسئولان شهر وجود امنیت پایدار را یکی از دلایل رونق تجارت در شهرستان بانه می‌دانند.

جدول ۵: آمار عملکرد سالانه بازارچه‌های مشترک مرزی استان کردستان در سال ۱۳۷۸

تراز	درصد کل عملکرد نسبت به سهمیه اختصاصی	تناژ مجموع صادرات و واردات (به تن)	مجموع عملکرد صادرات و واردات (دلار)	عملکرد صادرات (دلار)	عملکرد واردات (دلار)	سهمیه ارزی اختصاصی (دلار)	عملکرد سالانه نام شهرستان و بازارچه
۴۸۹۳۱۸۲	۵۳/۷۵	۱۶۴۶۳	۱۵۱۰۶۸۱۸	۱۰۶۹۲۷۳۴	۴۴۱۴۰۸۴	۲۰۰۰۰۰۰۰	مریوان (باشماق)
۶۶۶۰۲۲۷	۷/۶۶	۱۴۲۹۴	۱۳۳۳۹۷۷۳	۱۱۸۷۵۶۱۶	۱۴۶۴۱۵۷	۲۰۰۰۰۰۰۰	بانه (سیران‌بند)
۱۶۴۷۷۸۹۶	۶۱/۱۷	۱۱۲۵۷	۳۵۲۲۱۰۴	۱۷۸۷۸۴۲	۱۷۳۴۲۶۲	۲۰۰۰۰۰۰۰	سقز (سیف)
۲۸۰۳۱۳۰۵	-	۴۲۰۱۴	۳۱۹۶۸۶۹۵	۲۴۳۵۶۹۱	۷۶۱۲۰۵۳	۶۰۰۰۰۰۰۰	جمع کل

منبع: گمرک استان کردستان، اداره کل بازرگانی، ۱۳۸۱

جدول ۶: آمار عملکرد سالانه بازارچه‌های مشترک مرزی استان کردستان در سال ۱۳۷۹

تراز	درصد کل عملکرد نسبت به سهمیه اختصاصی	تناژ مجموع صادرات و واردات (به تن)	مجموع عملکرد صادرات و واردات (دلار)	عملکرد صادرات (دلار)	عملکرد واردات (دلار)	سهمیه ارزی اختصاصی (دلار)	ملکرد سالانه نام شهرستان و بازارچه
۱۳۶۶۲۳۵۰	۴۵/۴۷	۲۶۷۳۸	۱۲۳۳۷۶۵۰	۹۹۶۱۰۸۸	۲۳۷۶۵۶۲	۲۶۰۰۰۰۰۰	مریوان (باشماق)
۱۵۳۰۷۰۵۳	۴۶/۲۳	۸۲۰۹	۴۶۹۲۹۴۷	۲۵۰۷۴۹۸	۲۱۸۵۴۴۹	۲۰۰۰۰۰۰۰۰	بانه (سیران‌بند)
۱۵۳۰۷۰۵۳	۹۹/۱۳	۴۹۱۹	۱۳۹۸۶۸۱	۷۳۵۵۸۱	۶۶۳۱۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	سقز (سیف)
۳۷۵۷۰۷۲۲	-	۳۹۸۶۶	۱۸۴۲۹۲۷۸	۱۳۲۰۴۱۶۷	۵۲۲۵۱۱۱	۵۶۰۰۰۰۰۰	جمع کل

منبع: گمرک استان کردستان، اداره کل بازرگانی، ۱۳۸۱

جدول ۷: آمار عملکرد سالانه بازارچه‌های مشترک مرزی استان کردستان در سال ۱۳۸۰

عملکرد سالانه نام شهرستان و بازارچه	کشور طرف مبادله	تعداد شاغلین تجاری	تعداد شاغلین اداری	تناژ مجموع واردات (به تن)	تناژ مجموع صادرات (به تن)	ارزش واردات به ریال	ارزش واردات به دلار	ارزش صادرات به ریال	ارزش صادرات به دلار
مریوان (باشماق)	عراق	۳۰۰	۱۰	۱۴۹۱	۶۰۶۹۰	۲۶۷۷۲۲۱۴۷	۱۵۲۵۴۸۲	۴۹۷۳۳۸۲۳۳	۲۸۲۸۴۱۵۲
بانه (سیران‌بند)	عراق	۱۵۰	۷	۵۷۸۷۴۷	۳۱۰۹۲	۱۸۰۱۹۸۷۴۹	۱۰۲۶۷۷۳	۲۳۱۴۳۸۵۵۹	۱۳۷۲۶۰۵۸
سقز (سیف)	عراق	۳۰	۴	۷۸۴۴	۷۴۳۰	۳۱۰۴۲۶۸۷۸	۱۷۶۸۸۱۴	۹۸۶۷۱۶۱۷۷	۵۶۲۲۳۱۴
جمع کل		۴۸۰	۲۱	۵۸۸۰۸۲	۹۹۱۳۱	۷۵۸۳۴۷۷۷۴	۴۳۲۱۰۶۹	۱۷۱۵۴۹۳۲۶۹	۴۷۶۳۲۵۲۴

منبع: گمرک استان کردستان، اداره کل بازرگانی، ۱۳۸۱

یافته‌ها

تحلیل وضع موجود و میزان تأثیرگذاری بازارچه‌ی مرزی شهر بانه در این پژوهش، با استفاده از مدل SWOT و همچنین مطالعات میدانی مرتبط انجام شده است که نتایج آن‌ها در جداول ۸ تا ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۸: عوامل استراتژیک داخلی (نقاط قوت)

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	وزن	عوامل استراتژیک داخلی	رتبه
۰/۲۲۲	۳	۰/۰۷۴	S1- بالا بودن گردشگری تجاری	۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	S2- وجود نقاط تجاری در سطح استان	
۰/۰۸۸	۲	۰/۰۴۴	S3- وجود تعداد زیاد بازارچه و پاساژ در سطح شهر	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	S4- وجود امنیت بالا در مرز مربوطه	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	S5- وجود مدیریت یکپارچه شهری در توجه به مباحث تجاری و اشتغال شهروندان	
۰/۰۸۸	۲	۰/۰۴۴	S6- وجود برنامه جامع تجاری شهر در سطح کلان	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	S7- توسعه مداوم مبادلات در ۳ دهه گذشته	
۰/۱۷۷	۳	۰/۰۵۹	S8- پایین بودن سطح بیکاری در فضای سطح شهر	
۰/۱۴۸	۲	۰/۰۷۴	S9- وجود اراده و فرهنگ اشتغال در بین ساکنین	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	S10- وجود تراکم‌های شدید ساختمانی، جمعیتی و... در سطح شهر	

جدول ۹: عوامل استراتژیک داخلی (نقاط ضعف)

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	وزن	عوامل استراتژیک داخلی	نقاط ضعف
۰/۲۸۴	۴	۰/۰۷۱	W1- نبود برنامه واحد جهت سازماندهی مبادلات مرزی	
۰/۱۶۸	۴	۰/۰۴۲	W2- پایین بودن سرانه کاربری مسکونی در مقایسه با معیارهای استاندارد	
۰/۱۷۱	۳	۰/۰۵۷	W3- وجود آلودگی ناشی از ترانزیت کالا	
۰/۱۷۱	۳	۰/۰۵۷	W4- عدم توجه کافی به مسائل تجاری در طرح‌های توسعه شهری	
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	W5- عدم توجه کافی مدیریت شهری به مسائل گردشگری	
۰/۰۴۲	۳	۰/۰۱۴	W6- عدم نظارت بر استانداردسازی قیمت‌های محصولات وارداتی مرزها	
۰/۰۸۴	۳	۰/۰۲۸	W7- افزایش روزافزون مهاجرت‌های شهری، استانی و منطقه‌ای به شهرستان بانه	
۰/۱۷۱	۳	۰/۰۵۷	W8- تراکم و تمرکز شدید فعالیت‌ها در مرکز شهر بانه	
۰/۱۶۸	۴	۰/۰۴۲	W9- وجود اشتغال کاذب در سطح شهرستان	
۰/۱۷۱	۳	۰/۰۵۷	W10- وجود پدیده قاچاق کالا در مرزهای منطقه	

جدول ۱۰: عوامل استراتژیک بیرونی (فرصت‌ها)

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	وزن	عوامل استراتژیک بیرونی	فرصت‌ها
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	O1- امکان قانونی شدن فعالیت‌های مثبت بازارچه‌های مرزی	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	O2- گرایش مدیران شهری به سمت رونق اقتصادی در بازارچه سیران‌بند	
۰/۰۸۸	۴	۰/۰۷۴	O3- وجود زمینه‌های مناسب جهت سرمایه‌گذاری	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	O4- وجود فضای رقابتی در زمینه تجارت در بین ساکنین	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	O5- قابلیت ترانزیتی بازارچه سیران‌بند با کشور عراق	
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	O6- برقراری امنیت در محدوده‌ی خدماتی بازارچه	
۰/۲۴۸	۴	۰/۰۶۲	O7- تقویت نقش بازارچه در سطح منطقه‌ای و ملی	
۰/۱۷۷	۳	۰/۰۵۹	O8- وجود تجهیزات اقامتی ارزان قیمت جهت اسکان در سطح شهر بانه	
۰/۱۴۸	۲	۰/۰۷۴	O9- وجود فرصت‌های اشتغال‌زایی با توجه به جمعیت جوان منطقه	
۰/۱۳۸	۲	۰/۰۶۹	O10- وجود خدمات محله‌ای و محلی در نواحی شهر بانه	

جدول ۱۱: عوامل استراتژیک بیرونی (تهدیدها)

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	وزن	عوامل استراتژیک بیرونی	تهدیدها
۰/۲۲۲	۲	۰/۰۵۹	T1- ساختار سیاسی-اداری متمرکز و عدم استقلال مدیریت شهری جهت برنامه‌ریزی استراتژیک در زمینه فعالیت بازارچه‌های مرزی	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۳۴	T2- وجود ناهماهنگی بین سازمان‌های ذی‌ربط در امور مربوط به اشتغال و تجارت	
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	T3- دوگانگی ساختاری در برنامه‌ریزی‌های ارگان‌های دولتی	
۰/۱۴۸	۲	۰/۰۷۴	T4- وابستگی درآمدهای ساکنین به محصولات وارداتی	
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	T5- فقدان مدیریت محلی صحیح بازارچه	
۰/۰۹۲	۲	۰/۰۴۶	T6- فقدان برنامه‌ای مشخص جهت توسعه بازارچه	
۰/۱۱۲	۲	۰/۰۵۶	T7- فرهنگ ناصحیح برخورد ساکنین با گردشگران تجاری بعلت افتراق فرهنگی	
۰/۲۴۰	۴	۰/۰۶۰	T8- وجود نابرابری اقتصادی بین ساکنین شهرستان بانه با شهرهای اطراف	
۰/۱۴۸	۲	۰/۰۷۴	T9- وجود انحصار در ساختار صادرات و واردات محصولات خاص	
۰/۱۵۸	۲	۰/۰۷۹	T10- نارسایی قوانین و مقررات صادرات و واردات	

جدول ۱۲: نتایج مدل SWOT

امتیاز وزنی	امتیاز وضع موجود	وزن	شرح عوامل	نوع عوامل	عوامل استراتژیک
۰/۲۲۲	۳	۰/۰۷۴	S1- بالا بودن گردشگری تجاری	نقاط قوت	داخلی
۰/۲۸۴	۴	۰/۰۷۱	W1- نبود برنامه‌ی واحد جهت سازماندهی مبادلات مرزی	نقاط ضعف	
۰/۲۴۸	۴	۰/۰۶۲	O7- تقویت نقش بازارچه در سطح منطقه‌ای و ملی	فرصت‌ها	بیرونی
۰/۲۴۰	۴	۰/۰۶۰	T8- وجود نابرابری اقتصادی بین ساکنین شهرستان بانه با شهرهای اطراف	تهدیدها	

نتایج حاصل از بکارگیری مدل SWOT نشان می‌دهد که:

- ۱- بالا بودن گردشگری تجاری (S1)، نشان دهنده ی تأثیرات رونق تجارت بر گردشگری می‌باشد.

۲- نبود برنامه‌ی واحد جهت سازماندهی مبادلات مرزی (W1)، نشان‌دهنده‌ی لزوم توجه بیشتر به امر آمایش مرزها می‌باشد.

۳- تقویت نقش بازارچه در سطح منطقه‌ای و ملی (O7)، نشان‌دهنده‌ی پتانسیل بالای بازارچه‌ی مرزی سیران‌بند در سطح ملی و منطقه‌ای می‌باشد.

۴- وجود نابرابری اقتصادی بین ساکنین شهرستان بانه با شهرهای اطراف (T8)، نیاز مبرم ساکنین شهرهای اطراف را به برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی- سیاسی نمایان می‌سازد.

نتیجه ماتریس عوامل راهبردی داخلی و خارجی تاثیر بازارچه مرزی بانه بر توسعه و رفاه مناطق مرزی بدین شکل است، که کل امتیاز وزن دار ماتریس عوامل داخلی (نقاط قوت ۱/۱۹ و نقاط ضعف ۱/۴۵) مقدار ۲/۶۴ و پایین از میانگین عددی ۳ می‌باشد که نشان می‌دهد ضعف‌ها در ساختار فوق بر قوت‌ها غالب هستند. در این بین مجموع امتیازات وزن دار جدول ماتریس عوامل خارجی (فرصت‌ها ۱/۴۱ و تهدیدها ۱/۴۸)، ۲/۸۹ می‌باشد. در اینجا هم عدد مذکور از عدد میانگین کمتر است که نشان می‌دهد از فرصت‌های بدست آمده به درستی در جهت غلبه بر تهدیدها استفاده نشده است و تهدیدها بر فرصت‌ها غلبه دارند. در کل ماتریس عوامل خارجی وضعیت نسبی بهتری نسبت به ماتریس عوامل داخلی دارد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

دوری مناطق مرزی از مراکز قدرت و ثروت، باعث عدم توازن سرزمین و عدم تعادل منطقه‌ای در شهرهای مرزی شده است. بازارچه‌های مرزی بر مبنای نیاز ساکنین مناطق مرزی و ایجاد اشتغال در این مناطق ایجاد شده‌اند. این بازارچه‌ها باعث می‌شوند که مناطق مرزی از پتانسیل‌های خود بهتر استفاده کرده و تغییرات اساسی در زندگی ساکنین مناطق ایجاد شود. این بازارچه‌ها می‌توانند به عنوان مرکز جذب نیروی جوان مناطق مرزی عمل

کرده، میزان اشتغال آنها را افزایش داده و با ایجاد گردشگری تجاری سبب توسعه اقتصادی شود.

نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که، مهم‌ترین نقاط قوت بازارچه سیران بند بانه (S1)، بالا بودن گردشگری تجاری؛ مهم‌ترین نقاط ضعف آن (W1)، نبود برنامه‌ی واحد جهت سازماندهی مبادلات مرزی؛ مهم‌ترین نقاط فرصت آن (O7)، تقویت نقش بازارچه در سطح منطقه ای و ملی و مهم‌ترین نقاط تهدید آن (T8)، وجود نابرابری اقتصادی بین ساکنین شهرستان بانه با شهرهای اطراف می‌باشد. اهمیت ایجاد بازارچه زمانی بیشتر مشخص می‌شود که، بدانیم ایجاد بازارچه مرزی سیران بند بر گسترش، رشد فیزیکی، آبادانی و عمران شهر بانه، افزایش درآمد، ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری تأثیر شگرفی بر جا گذاشته است. نرخ بیکاری ۳/۵ درصدی در جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان بانه در سرشماری سال ۱۳۹۰ که پایین‌تر از اغلب شهرستان‌های کشور است، مؤید نقش ایجاد و تقویت بازارچه‌های مرزی در ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری است.

پیشنهادها

با توجه به موارد گفته شده برای ارتقاء سطح فعالیت‌های بازارچه مرزی سیران بند راهکارهای زیر پیشنهاد شده است:

- ۱- ارتقاء دانش تجار محلی و به‌روز رسانی آن‌ها از نظر تجارت و بازاریابی نوین
- ۲- ایجاد زیرساخت‌ها برای توسعه بیشتر گردشگری تجاری
- ۳- پایه‌ریزی برنامه جامع استراتژیک جهت ساماندهی مبادلات مرزی
- ۴- ایجاد برنامه‌ریزی منطقه‌ای مرتبط با شهرهای دیگر استان کردستان جهت نیل به توسعه‌ی پایدار ناحیه‌ای
- ۵- ایجاد واحد کنترل کیفیت محصولات وارداتی
- ۶- توسعه‌ی زیرساخت‌های منطقه‌ای مانند توسعه‌ی جاده‌ها، پایانه‌ها، سامانه‌ها و ...
- ۷- تقویت مدیریت یکپارچه‌ی بازارچه‌ی مرزی

۸- اختصاص یارانه به صاحبان کالاهای مجاز و برخورد شدید با صاحبان کالاهای

غیر مجاز

۹- همفکری تجاری با مناطق مرزی مشترک کشور عراق و اقلیم کردستان جهت

تسهیل مبادلات کالا

منابع و مآخذ:

- ابراهیم زاده، عیسی؛ رضازاده، حافظ؛ دارایی، معصومه. (۱۳۹۱). بازارچه‌های مرزی، دریچه - ای به توسعه‌ی گردشگری شهری (مطالعه‌ی موردی: استان سیستان و بلوچستان). همایش ملی شهرهای مرزی، امنیت، چالش‌ها و رهیافت‌ها.
- اداره کل بازرگانی استان کردستان. گمرک استان کردستان. (۱۳۸۱).
- بی‌سخن، امید. (۱۳۸۷). تأثیر بازارچه‌های مرزی در تغییر ساختار اقتصادی و کالبدی شهر (نمونه موردی: پیرانشهر). پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه زنجان.
- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۸۱). جغرافیای سیاسی مرزهای ایران (جلد اول). تهران: دفتر تحقیقات کاربردی مرزبانی ناجا.
- حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۸۱). مبانی مطالعات سیاسی-اجتماعی. قم: سازمان مدارس علمیه خارج از کشور.
- دفتر مطالعات اقتصادی معاونت برنامه ریزی و بررسی‌های اقتصادی وزارت بازرگانی. (۱۳۸۱). تحلیلی بر نقش و عملکرد بازارچه‌های مرزی.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ پاپلی یزدی، محمدحسین؛ عبدی، عرفان. (۱۳۸۷). ارزیابی اثرات اقتصادی بازارچه‌های مرزی بازتاب‌های توسعه مناطق مرزی. فصلنامه ژئوپلیتیک. سال چهارم. شماره دوم. صص ۸۹-۱۰۹.
- زرقانی، سیدهدای؛ مهدی‌زاده، صباح؛ اعظمی، هادی. (۱۳۸۸). تحلیل بازتاب‌های سیاسی - فضایی بازارچه‌های مرزی (مطالعه‌ی موردی: بازارچه‌ی مرزی باشماق میروان).
- صباغ کرمانی، مجید. (۱۳۸۰). اقتصاد منطقه‌ای (تئوری‌ها و مدل‌ها). تهران: انتشارات سمت.

- محمدی، حمیدرضا؛ فخرفاطمی، علی‌اکبر. (۱۳۸۴). نقش بازارچه‌های مرزی در توسعه فضایی مناطق مرزی (پژوهش موردی: بازارچه‌ی مرزی باجگیران). فصلنامه ژئوپلیتیک، شماره نخست.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۰). نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن استان کردستان.
- موسوی، میرنجف. (۱۳۹۲). ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرزنشین (مطالعه موردی: بازارچه مرزی ترمچین پیر انشهر). فصلنامه‌ی جغرافیای توسعه. شماره ۳۳.
- موسوی، میرنجف. (۱۳۸۸). تحلیل کارکرد مرز بر ساختار فضایی شهرهای مرزی استان آذربایجان غربی. رساله‌ی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشکده‌ی جغرافیای دانشگاه اصفهان.
- نورمحمدی، خسرو. (۱۳۷۳). جنبه‌های اقتصادی مبادلات مرزی. مجله‌ی اقتصادی بررسی‌های بازارگانی. شماره‌ی ۹۱. صص ۴۶-۱۶.
- Chandoevrit, worawan, Youngyuth, Chalamwong and Srawooth Pantoong, (2004). Thailand cross economy, Thailand Development Resource Institute.
- Hansen, N. M. (1975). An Enaluation of Growth Center Theory and Practice, Environment and Planning, No. 7.
- Niebuhr, A. (2005). The Impact of EU Enlargement on Eeuropean boarder regions, HWWA Discussion Paper, No. 33.
- Pena, sergio (2005). Recent development in urban marginality alone Mexico's northern border, journal of habitate International, No. 29.